

KSIAŻĘTA
PRUSCY

ALBRECHT

1525–1568

OJCIEC: *Fryderyk Starszy (biogr. Albrechta Achillesa)*

MATKA: *Zofia Jagiellonka (biogr. Albrechta Achillesa)*

RODZEŃSTWO: *biogr. Albrechta Achillesa*

*

Urodził się 17 maja 1490 na zamku w Ansbach. Jako młodszy syn został przeznaczony do kariery kościelnej. W 1501 uzyskał niższe święcenia, a w 1505 został kanonikiem w Kolonii. 13 lutego 1511 w zamku Zschillen obrano go wielkim mistrzem Zakonu Krzyżackiego, choć nie był dotychczas nawet jego członkiem; wybór potwierdzono 6 lipca 1511 w Królewcu. Na mocy zawartego 8 kwietnia 1525 traktatu krakowskiego państwo zakonne przekształcono w świeckie Księstwo Pruskie (zwane także Prusami Książęcymi celem odróżnienia od polskich Prus Królewskich), a dnia 10 kwietnia tego roku na rynku w Krakowie Albrecht złożył hołd lenny Zygmuntowi I, tym samym stając się pierwszym księciem pruskim. Zarówno sam Albrecht jak i jego następcy posługiwali się tytułem „księcia w Prusach”, jako że panowali jedynie w części Prus i to jako lennicy polscy. Albrecht zmarł po dłuższej chorobie 20 marca 1568 na zamku w Tapiewie (Tapiau) i spoczął wspólnie z drugą żoną w katedrze luterańskiej w Królewcu (obecnie Kaliningrad), częściowo zrujnowanej podczas alianckich nalotów w 1944.

MAŁŻONKI ALBRECHTA:

1. poślubiona 1 lipca 1526 w katedrze w Królewcu:

Dorota (Starsza), księżniczka duńska, której ojcem był Fryderyk I, król Danii i Norwegii z dynastii Oldenburgów, a matką jego pierwsza żona, margrabianka brandenburska Anna (zob. biogr. elektora Jana Cyncero); celem odróżnienia od młodszej przyrodniej siostry i imienniczki niektóre opracowania nazywają ją Starszą. Urodziła się 1 sierpnia 1504 w zamku Gottorp (niem.

Gottorf) w Szlezwiku, zmarła zaś 11 kwietnia 1547 na zamku w Królewcu (dziś Kaliningrad) i została pochowana w tamtejszej katedrze luterańskiej.

2. poślubiona 16 lutego 1550 w starym kościele zamkowym w Królewcu (zniszczonym wraz z zamkiem w 1944):

Anna Maria, księżniczka brunszwicka, córka Eryka I Starszego, księcia brunszwickiego na Calenbergu, Getyndze i Hanowerze z dynastii Welfów, oraz poślubionej mu margrabianki brandenburskiej Elżbiety (zob. biogr. Joachima I Nestora). Urodziła się w 1532, a zmarła nagle, tego samego dnia co małżonek, 20 marca 1568 w zamku królewieckim. Została pochowana w katedrze luterańskiej w Królewcu.

POTOMSTWO ALBRECHTA:

DZIECI Z PIERWSZEGO MAŁŻEŃSTWA (1–6):

- 1 *Anna Zofia*. Urodziła się ona 11 czerwca 1527 w „Königsbergen” (Królewiec?). Jej mężem został poślubiony 24 lutego 1555 w Wismarze *Jan Albrecht I, książę meklemburski na Güstrowie i Schwerinie* (ur. Güstrow 23.12.1525, zm. Schwerin 12.02.1576), syn Albrechta VII Pięknego, księcia meklemburskiego na Güstrowie, oraz margrabianki brandenburskiej Anny (zob. biogr. Joachima I Nestora); urodziła mu troje dzieci. Zmarła 6 lutego 1591 w Lübz i spoczęła w katedrze szweryńskiej.
- 2 *Katarzyna*. Urodziła się 24 lub 25 lutego 1528, a zmarła już w marcu tego roku.
- 3 *Fryderyk Albrecht*. Urodził się 5 grudnia 1529, a zmarł przed czerwcem 1530, być może 1 stycznia 1530.
- 4 *Lucja Dorota*. Urodziła się 8 kwietnia 1531, a zmarła 1 stycznia lub 1 lutego 1532.
- 5 *Lucja*. Urodzona w lutym 1537 na zamku w Królewcu, zmarła z początkiem maja 1539.

DZIECI Z DRUGIEGO MAŁŻEŃSTWA (1–2):

- 1 *Elżbieta*. Urodziła się 20 maja 1551 na zamku w Królewcu, gdzie zmarła niezamężnie 19 lutego 1596. Spoczęła w królewieckiej katedrze.
- 2 *Albrecht Fryderyk* (s. 240).

ALBRECHT
FRYDERYK

1568–1618

OJCIEC: *Albrecht* (s. 237)

MATKA: *Anna Maria Brunszwicka* (s. 239)

RODZEŃSTWO: *biogr. Albrechta*

*

Urodził się 29 kwietnia 1553 na zamku w Neuhausen nieopodal Królewca (obecnie Guriewsk w obwodzie kalininingradzkim). Po śmierci ojca w 1568 został księciem pruskim („w Prusach”) i dnia 19 lipca 1569 podczas sejmu w Lublinie złożył hołd lenny Zygmuntowi II Augustowi. Wobec nasilających się objawów choroby umysłowej 22 września 1577 objęto go kuratelą, którą sprawował najpierw brat stryjeczny, margrabia Jerzy Fryderyk ze starszej linii ansbachskiej (zob. biogr. Albrechta Achillesa), a od jego śmierci w 1603 kolejni elektorowie brandenburscy, począwszy od Joachima Fryderyka.

Zmarł nocą z 27 na 28 sierpnia 1618 w zamku Fischhausen w Prusach (pol. Rybaki, obecnie Primorsk w obwodzie kalininingradzkim) i został pochowany w kaplicy zamkowej tamże.

MAŁŻONKA ALBRECHTA FRYDERYKA:

poślubiona 14 października 1573 w katedrze w Królewcu (obecnie Kaliningrad):

Maria Eleonora, księżniczka kliwijska, córka Wilhelma III Bogatego, księcia Kliwii, Juliaku i Bergu, potomka dynastii Marck, oraz jego żony Marii, arcyksiężniczki austriackiej, córki Ferdynanda I, cesarza rzymsko-niemieckiego, króla Czech i Węgier; dzięki temu właśnie mariażowi zstępni najstarszej z córek Marii Eleonory, elektorowie brandenburscy, wysunęli roszczenia do spadku po książętach juliacko-kliwijskich (szczegóły w biogr. Jana Zygmunta). Urodziła się w nocy z 15 na 16 czerwca 1550 w zamku Kleve, a zmarła 1 czerwca 1608 na zamku w Królewcu (Kaliningrad) i została pochowana w tamtejszej katedrze.

POTOMSTWO ALBRECHTA FRYDERYKA (1–7):

- 1 *Anna*, żona *Jana Zygmunta, elektora brandenburskiego* (szczegóły w jego biogr., s. 220).
- 2 *Maria*. Urodziła się 23 stycznia 1579 na zamku w Królewcu, zaś 9 maja 1604 w zamku Plessenburg w Kulmbach wyszła za mąż za swojego bliskiego kuzyna *Chrystiana, margrabiego brandenburskiego na Bayreuth* (szczegóły zob. biogr. Jana Jerzego). Zmarła 21 lutego 1649 na zamku w Bayreuth i spoczęła w podziemiach bayreuckiego kościoła miejskiego.
- 3 *Albrecht Fryderyk*. Na świat przyszedł 1 czerwca 1580 na zamku w Królewcu, a umarł 8 października tego roku na zamku w Neuhausen (obecnie Guriewsk) opodal Królewca i został pochowany w kościele zamkowym w Królewcu, zniszczonym wraz z królewską katedrą w 1944.
- 4 *Zofia*. Urodziła się 31 marca 1582, zapewne na zamku w Królewcu, gdzie 5 stycznia 1609 poślubiła *Wilhelma, księcia Kurlandii i Semigalii* (ur. Mitawa 20.07.1574, zm. Kokelow 17.04.1640), syna Gotarda, księcia Kurlandii i Semigalii, protoplasty dynastii Kettlerów, i jego żony Anny, księżniczki meklemburskiej, córki Albrechta VII Pięknego, księcia meklemburskiego na Güstrowie. Ich jedyne dziecko, książę kurlandzki Jakub, ożenił się z margrabianką Ludwiką Szarlottą (zob. biogr. Jerzego Wilhelma). Zofia zmarła w połogu 4 grudnia 1610 na zamku w Goldingen.
- 5 *Eleonora*, druga żona *Joachima Fryderyka, elektora brandenburskiego* (szczegóły w jego biogr.).
- 6 *Wilhelm Fryderyk*. Na świat przyszedł 23 czerwca 1585, zmarł zaś 18 stycznia 1586 na zamku w Królewcu i spoczął w tamtejszej katedrze.
- 7 *Magdalena Sybilla*. Urodziła się 30 grudnia 1586 na zamku w Królewcu. 29 lipca 1607 w Torgau wyszła za *Jana Jerzego I, Piwnego Jerzego, elektora saskiego* (ur. Drezno 5.03.1585, zm. tamże 8.10.1656), syna elektora Chrystiana I, potomka albertyńskiej linii dynastii Wettynów, oraz margrabianki brandenburskiej Zofii (zob. biogr. Jana Jerzego). Był on wcześniej żonaty z Sybillą Elżbietą, księżniczką wirtemberską, która zmarła w 1606 rodząc martwe dziecko. Z księżniczką pruską

dochował się dziesięciorga dzieci; najstarszy syn i sukcesor Jan Jerzy II, elektor saski, ożenił się z Magdaleną Sybillą, margrabianką brandenbursko-bayreucką z młodszej linii na Bayreuth (zob. biogr. Jana Jerzego). Elektorowa Magdalena Sybilla zmarła 22 lutego 1659 na zamku w Dreźnie i została pochowana w katedrze NMP we Freibergu.

*

Księstwo Pruskie przypadło elektorskiej linii Hohenzollernów w osobie zięcia zmarłego, elektora Jana Zygmunta.

W 1701 elektor Fryderyk III, syn i spadkobierca Wielkiego Elektora, koronował się na króla pruskiego jako Fryderyk I; jego biogram otwiera trzecią część rozdziału.